

Bestandsplan for Sølnekletten Villreinområde

2019 - 2023



Foto: Chr. P. Mathiesen

Innhold

Kap	Emne	Side
	Sammendrag	3
1.	Innledning	4
2.	Driftsplanområdet	4
3.	Planperiode	4
4.	Målsettinger i planen	5
5.	Planforutsetninger	5
5.1	Naturgrunnlag, klima, plante- og dyreliv	5
5.1.1	Berggrunn og løsmasser	5
5.1.2	Klima og vegetasjon	5
5.1.3	Dyrelivet	6
5.2	Villreinstammen i Sølnekletten	6
5.3	Beitesituasjon og reinens bruk av området	6
5.3.1	Sommerbeite	7
5.3.2	Vinterbeite	7
5.4	Inngrep og forstyrrelser	7
5.4.1	Direkte menneskelig påvirkning	7
5.4.2	Inngrep som reduserer beitebruken	8
5.5	Forurensing og klima	8
5.6	Bæreevnen i Sølnekletten	8
6.	Bestand og avskytning	9
6.1	Bestand	9
6.2	Struktur	11
6.3	Kortinndeling	11
6.4	Jaktseleksjon	12
6.5	Avskytingsplan	12
7.	Tiltak i perioden	13
7.1	Tiltak for å sikre nok areal	13
7.2	Valdorganisering - samjakt-/overgangsavtaler	13
7.3	Telling	14
7.4	Beitegranskninger	14
7.5	Kondisjonsundersøkelser	15
7.6	Oppsyn – reaksjoner	15
7.7	Informasjonsarbeid	16
7.8	Arbeidsutvalget for Sølnekletten	16
8.	Oppfølging/korrigerende i planperioden	16

Sammendrag

Denne driftsplanen er en oppfølging av forrige plan for perioden 2014-2018 med stort sett de samme hovedmålsetninger.

Hovedmålet for forvaltningen av villrein i Sølnekletten er å sikre en livskraftig villreinstamme, med tilstrekkelig leveområde, over lang tid.

For å klargjøre hva som menes med en “livskraftig villreinstamme” og “tilstrekkelig leveområde”, har vi formulert følgende delmål som er knyttet til leveområdet for villreinen, villreinstammen og høstingen:

- *Ta vare på og bedre villreinområdets kvalitet som leveområde for villrein, unngå unødvendig virksomhet og nedbygging av områder som kan redusere villreinens levestandard.*
- *Sikre en villreinstamme med sunne dyr og med en naturlig sammensetning når det gjelder kjønn og alder.*
- *Sikre en human jakt med optimalt og jevnt kjøttuttak med minst mulig stress og vekttap for reinen.*
- *Se til at det er samsvar mellom vinter- og sommerbeiter og bestandsstørrelse.*

1. Innledning

Sølnekletten Villreinområde ble opprettet 21.mai 1970 og ble opprinnelig kalt for "Rondane Øst". Den geografiske avgrensning av det vi i dag kaller for Sølnekletten Villreinområde er Glomma i øst, Atna elv mot syd og vest, Grimsa og Folla mot nord.

2. Driftsplanområdet

Området strekker seg over 4 kommuner, Rendalen (268 150 daa), Stor-Elvdal (269 400 daa), Follidal (219 775 daa) og Alvdal (631 987 daa) og har et totalareal på 1 389 312 daa, og har i dag slik sammensetning etter noen få endringer fra forrige driftsplanperiode:

ALVDAL			FOLLDAL		
Feltnr.	Felt navn	Areal i daa.	Feltnr.	Felt navn	Areal i daa.
SØ 1	Barkald Vest Utmarkslag	30 588	SØ 20	Midtbygda J. & F.lag	27 750
SØ 2	Tegningdalen	51 000	SØ 21	Nedre Follidal J. & Fisk	65 850
SØ 3	Svartbekkjølen	30 125	SØ 22. 1	Døltjønnsetra	10 750
SØ 4. 1	Blåvola	27 125	SØ 22. 2	Såttålia	20 375
SØ 4. 2	Urlikjøseter	15 170	SØ 23	Mjovassdalen	18 325
SØ 4. 3	Urlia	18 992	SØ 25. 1	Øyafeltet	24 410
SØ 5.1	Vardlia	28 250	SØ 25. 2	Myrbekklia	10 525
SØ 5.2	Dokkan	22 500	SØ 26.2	Straumbu/Eriksrudfeltet	41 790
SØ 6. 1	Dølbekken	41 000	SUM	FOLLDAL	219 775
SØ 6. 2	Øvre Aumdal/Dølbekken	4 250	STOR-ELVDAL		
SØ 7	Kvislåsæter/Røskåsen	34 250	SØ 48. 1	Megrunnslia	18 250
SØ 8	Neslundsetra	32 800	SØ 48. 2	Atnelien Grunneierf	27 125
SØ 9	Nyhussetra	16 500	SØ 49	Lille-Grytdalen	43 650
SØ 10	Bakkfjellet	15 450	SØ 50	Store Grytdalen	88 875
SØ 11 (11.1 og 11.2)	Kjemsjøsetra	23 200	SØ 51	Stor-Elvdal Kommune	42 750
SØ 12. 1	Haustdalen	68 700	SØ 54	Atnedalen Utmarksområde	48 750
SØ 12. 2	Høyåsen	35 900	SUM	STOR-ELVDAL	269 400
SØ 12. 3	Øvre Kvolvet	5 300	RENDALEN		
SØ 12. 4	Einabu	6 487	SØ 53. 1	Øvergaard & Bjørke	134 075
SØ 13	Flatsetra	39 750	SØ 53 .2	Øvergaard & Bjørke	134 075
SØ 14	Breisjøseter	33 750	SUM	RENDALEN	268 150
SØ 15	Holmsjøen	21 900			
SØ 16	Follandsvungen	29 000			
SUM	ALVDAL	631 987			

3. Planperiode

Planperioden gjelder for jaktårene 2019-2023. Planen bør kunne forlenges i ytterligere 2 år dersom vesentlige forutsetninger ikke endres. Planen skal revideres innen utløpet av planperioden.

4. Målsettinger i planen

Hovedmålet for forvaltningen av villrein i Sølnekletten er å sikre en livskraftig villreinstamme, med tilstrekkelig leveområde, over lang tid.

En slik målsetting er i samsvar med de krav som blir stilt til forvaltning av naturverdier i viltloven og naturvernloven. Målsetningen gir dessuten det beste grunnlaget for høsting av villreinen som naturressurs, og forutsetter at vi også i framtida kan få oppleve villreinen i sitt naturlige element.

For å klargjøre hva som menes med en “livskraftig villreinstamme” og “tilstrekkelig leveområde”, har vi formulert følgende delmål som er knyttet til leveområdet for villreinen, villreinstammen og høstingen:

- ***Ta vare på og bedre villreinområdets kvalitet som leveområde for villrein, unngå unødvendig virksomhet og nedbygging av områder som kan redusere villreinens levevilkår.***
- ***Sikre en villreinstamme med sunne dyr og med en naturlig sammensetning når det gjelder kjønn og alder.***
- ***Sikre en human jakt med optimalt og jevnt kjøttuttak med minst mulig stress og vekttap for reinen.***
- ***Se til at det er samsvar mellom vinter- og sommerbeiter og bestandsstørrelse.***

En nærmere konkretisering av disse delmål vil fremgå av kap. 6 - 8.

5. Planforutsetninger

5.1 Naturgrunnlag, klima, plante- og dyreliv

Området har relativt rolige landformer og store deler ligger i høydenivå på 1000 - 1200 moh. Store Sølnekletten (1 827 moh) og områdene i sørvest danner høyere liggende fjellpartier.

5.1.1 Berggrunn og løsmasser

Geologien i Sølnekletten er svært sammensatt. Berggrunnen består hovedsakelig av sparagmitt som dekker det aller meste av området vårt. Sparagmitten har i seg selv et varierende innhold av kalk og vegetasjonsmangfold og frodighet varierer også med dette. Mesteparten av sparagmitten ligger på surt jordsmonn og derav følger relativt liten planteproduksjon.

5.1.2 Klima og vegetasjon

Området ligger i regnskyggen og derav får vi innlandsklima, med lite nedbør og relativt varme somre og kalde vintre. Det meste av nedbøren kommer inn fra sør og øst.

5.1.3 Dyrelivet

Dyrelivet i Sølnekletten er relativt rikt med foruroligende økning av rovdyr. Det ser ut til at vi må belage oss på å huse alle de fire store rovdyrartene. Foreløpig regner vi med at jerven er største og gaupe som nest største predator. Disse gjør betydelig skade både på sau og villrein. Det har sporadisk vært ulv i området, noe som også har utgjort en viss predasjon på rein. Bjørn finnes også til enhver tid uten at det kan dokumenteres skader på rein i stort omfang. Rovfuglbestanden er ikke stor, men en antar at ørn fremdeles tar en og annen reinkalv. Sølnekletten området har vært og er mye benyttet som sommerbeite for sau. Antall sau på utmarsksbeite har i deler av området økt de siste åra. En kan ikke dokumentere noen konflikt mellom sau og rein.

5.2 Villreinstammen i Sølnekletten

Sølnekletten villreinområde er en av delstammene tilhørende Dovrefjells-forekomsten, som er en av siste restene av den opprinnelige ville fjellreinen i Europa. Forvalteransvaret er på bakgrunn av dette stort med hensyn til å sikre reinens levevilkår for framtiden.

5.3 Beitesituasjonen og reinens bruk av området

For å kunne overleve i høytliggende og karrige kalvingsområder bygger simlene opp fettreserver om høsten og førjulsvinteren, mens bukkene bygger opp sine reserver fra tidlig på våren og utover sommeren for så å forbruke reserven under brunsten. De drektige simlene har gevir fram til etter kalving, mens bukkene, gjeldsimlene og ungdyrene mister gevirene sine på førjulsvinteren og utover vinteren. Med gevir kan de drektige simlene dominere alle andre reinsdyr bort fra de beste beiteplassene slik at de sikrer seg næring til fostertilveksten. Simlene bruker opp fettreservene under kalvingen i mai. Da søker bukker og ungdyr, uten fettreserver, ned i bjørkeskogen for å beite på de første grønne spirene om våren. Villreinen velger ut det beste av beiteplantene og napper litt her og litt der. I motsetning til småfe snaugnager ikke reinen beiteområdene, i hvert fall ikke vår-, sommer- eller høstbeitene. Gjennom denne beitestrategien spiser villreinen til enhver tid den mest næringsrike planten og den mest næringsrike delen av beiteplanten. Dette innebærer en effektiv matmelting, der det meste av plantemassen som blir inntatt blir omdannet til næring på relativt kort tid. Det meste av tilgjengelig tid blir brukt til beite og drøvtygging. Ved en "normal" døgnrytme, der reinen ikke blir stresset av mennesker eller insekt, bruker reinen 50 % av tiden til beiting, 40 % til hvile, 8-9 % til gange og forflytning og 1-2 % til andre aktiviteter. Som en nomadisk dyreart har reinen ikke et fast leveområde og beitebruksmønster. Men i det siste ser det ut til at den gjerne holder seg i Folldalstraktene om vinteren.

I samarbeid med Villreinemnda for Sølnekletten ble det i 2007 utarbeidet et arealbrukskart. Dette viser hvilke deler av området som inngår i helårsbruk, vinter-, sommer- og kalvingsområde. Videre er trekkveier/-områder gjengitt i kartet. Kartet er i sin helhet et vedlegg til denne bestandsplanen. Eventuelle arealbruksmessige endringer over tid, vil kunne fanges opp av observasjoner gjort av rettighetshavere, jegere og oppsynsfolk.

5.3.1 Sommerbeite

Andelen vår-, sommer- og høstbeiter ligger på totalt 34 % av taksert areal, mens impedimentdelen er på 15 prosent.

5.3.2 Vinterbeite

Vi har et særdeles rikt lavdekke og arealmessig ligger vinterbeiteandelen på 51 %, noe som gjør Sølnekletten til et av de beste vinterbeiteområdene i landet.

5.4 Inngrep og forstyrrelser

I forbindelse med forvaltning av villreinstammen kan virkningen av menneskelig aktivitet på stammen deles i to:

1. Direkte menneskelig påvirkning i det område som reinen utnytter.
2. Virkning av inngrep som fører til at områder som reinen kan bruke, blir redusert.

5.4.1 Direkte menneskelig påvirkning

Rent generelt kan vi si at rein som blir uroet av mennesker og slik blir skremt på flukt, taper beitetid som dyrene ikke kan kompensere for senere. Effekten av økt forstyrrelse kan oppsummeres som:

- mindre tid til beiting
- mindre tid til hvile
- økt forbruk av energi

Den negative effekten av menneskelige forstyrrelser, rent vektmessig, er avhengig av hvor god kondisjon dyrene har i utgangspunktet. Ved økt energibruk vil det være en fordel om dyrene kan tære på fettreserver i stedet for å måtte bryte ned protein, noe som gir raskere og større tap av vekt. Lavet som reinen beiter om vinteren er rikt på energi, men mangler protein, som er nødvendig for vekst. Om vinteren taper villreinen kroppsvekt uansett. Tapet kan, ifølge Stein Lier Hansen variere fra 110 til 6 gram pr dag. Det tilsier at voksne dyr kan få redusert vekten fra 20- 40 prosent i løpet av vinteren. Dette vekttapet skal kompenseres gjennom sommerbeite, som også skal gi yngre dyr nettovekst og gi dyrene anledning til å formere seg. Vektøkningen på sommerbeite kan ligge på mellom 110 og 200 gram pr. dag, og er størst for de dyrene som har tapt mest på vinterbeite.

Med bakgrunn i dette er det på sin plass å presisere at reinen ikke må forstyrres unødvendig verken sommer eller vinter, spesielt ikke om vinteren. Energibudsjettet til villreinen tåler ikke energisløsing, som unødvendig flukt. Spesielt ikke når vi vet at løping øker energiforbruket til reinen med 700 % i forhold til hvilestoffskiftet. Rolig gange på flat mark eller i terreng med 10 % stigning øker energiforbruket med forholdsvis 50 % og 150 % i forhold til hvile. Reinens reaksjon på mennesker i områder med vanlig jakt er den samme enten mennesket er jeger eller fjellvandrer. Reinen reagerer på lukt og syn av mennesker. Terje Skogland peker på at reinen tilpasser seg faste løyper og ruter ved å beite så langt unna at den ikke blir oppdaget eller merker folk. Det er også sesongmessige variasjoner i hvor reinen er. En tursti eller ei skiløype har en "forstyringszone" på ca. 1 kvadratkilometer pr. km løype i snaufjellet. Reinens reaksjon på motoriserte kjøretøy som f.eks. snøscooter, er varierende. Dersom reinen ikke har blitt jagd av eller hatt andre negative opplevelser med snøscooter vil reinen som regel reagere mindre på scooter enn på mennesker på ski eller til fots. Der reinen ikke har noen negative erfaringer vil den også reagere lite på helikopter eller fly. Simler med nyfødte kalver er mest sky og har lengst

fluktavstand, men bukker i brunst reagerer minst på mennesker. Ferdsel i kalvingsområdet er derfor sårbart fordi det kan medføre at simler forlater de nyfødte kalvene sine.

5.4.2 Inngrep som reduserer beiteområdene

Veier, økt hyttebygging og menneskelig ferdsel og aktiviteter knyttet til dette kan føre til ytterligere oppsplitting av villreinstammen. Dette må vi, som villreinforvaltere, søke å unngå. Det er også viktig at vi passer på at det ikke åpnes for aktiviteter som ikke er i området fra før. Den vedtatte Regional plan for Rondane og Sølnekletten med føringer, har som formål å ivareta reinens leveområder og begrense muligheten for økt forstyrrelse for villrein. For villreinutvalget og villreinnemnda vil denne planen og andre relevante planer, være sentrale ved behandling av saker som berører villreinområdet og villreininteressene.

5.5 Forurensning

Luftforurensning er en trussel for villrein. Radioaktivt nedfall og tungmetaller som kommer med nedbør påvirker reproduksjon og levedyktighet, og kan endre den unike genetiske sammensetningen hos reinen. Sølnekletten ligger i en relativt tørr klimatiske sone. På denne måten er ikke området av de mest utsatte med tanke på forurensning. Samtidig har området sure bergarter, noe som gir en lav bufferevne i forhold til sur nedbør og tungmetallenes innvirkning på reinen og den vitalitet.

Videre er globale klimaendringer urovekkende med tanke på reinens leveområde og muligheter for overlevelse på lang sikt. Heving av skoggrensen ser vi allerede. Dette skyldes nok i størst grad betydelige endringer knyttet til utnyttelsen av utmarksbeitet, men det er grunn til å tro at klimatiske endringer de siste 10-årene også har betydd noe. Endret klima kan videre endre fordeling og mengde av nedbør, noe som igjen kan forårsake oftere nedising av beitet.

5.6 Bæreevnen i Sølnekletten

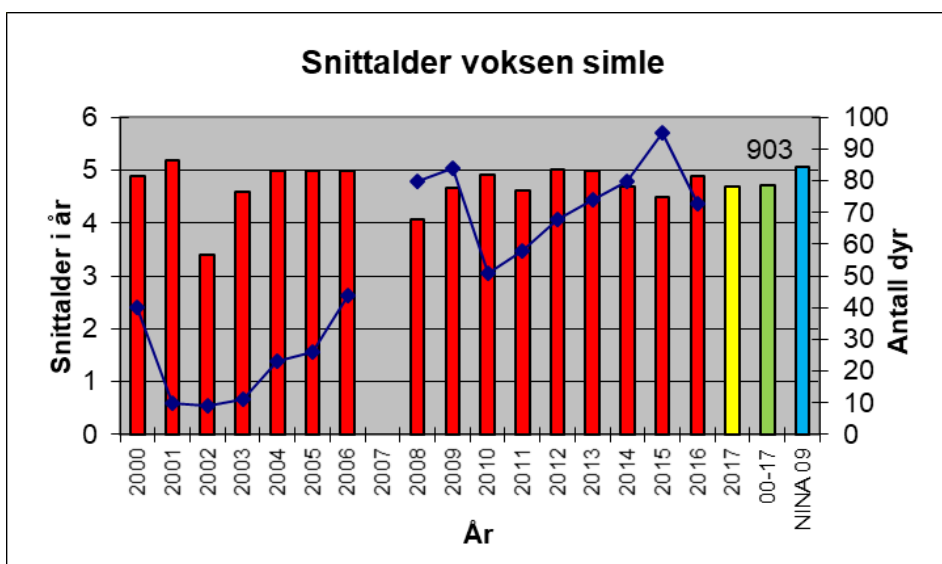
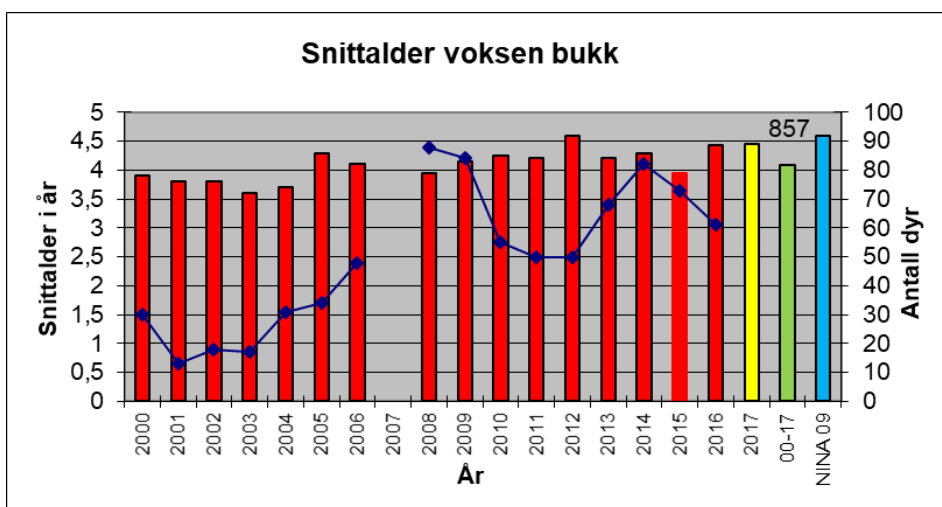
For at reinstammen skal ha sunne dyr, må dyretallet ikke være større enn at dyrene har tilgang på skikkelig sommerbeite. Vi har gode telleresultater de siste årene og har ut fra dette god kontroll på antall dyr i vinterbestanden. Rolf Sørungård hadde i 1996 en gjennomgang av vårt innsamlede kjevemateriale på ca. 1 000 kjeve (fra 1990- 95). Kjevienes lengde er et mål som sier noe om dyrenes kondisjon og dette sammenholdt med slaktevekt i forhold til alder gir oss et brukbart bilde av utviklingen av stammen. Dette forhold viser klart at Sølnekletten i 96, som årene før, er et middels bra villreinområde kondisjonsmessig sett. Det synes som at dyr som når opp i "voksen" alder (4 - 5 år) kompensere både vekt og kjevelengde og når omtrent de samme mål som for 20 år siden. Det er ikke fremkommet noe i materialet som tilsier at det har vært for høy målsetting om antall vinterdyr i Sølnekletten. I slutten siste planperiode har bestanden vært i underkant av bestandsmålet. Tilvekstprosenten reduseres for denne planperioden til 22%. Med gode tellinger og jaktuttak kan det videre holdes god kontroll på bestandsutviklingen i forhold til bæreevnen.

6. Bestand og avskyting

6.1 Bestand

Planen baserer seg på å holde en stabil stamme på ca. 800 vinterdyr i Sølnekletten. Som det fremgår av fellingsstatistikken for Sølnekletten (vedlagt planen), har tellingene historisk vært varierende både med hensyn til antall og kvalitet. Videre varierer fellingsuksessen noe fra år til år. Det kan også skje at dyr kan vandre ut og inn av området gjennom året uten at det foreligger dokumentasjon på at så har skjedd. Gode tellingene de siste åra har vist at bestanden ved utgangen av planperioden er i omkring 40 dyr lavere enn målsettingen på 800 vinterdyr.

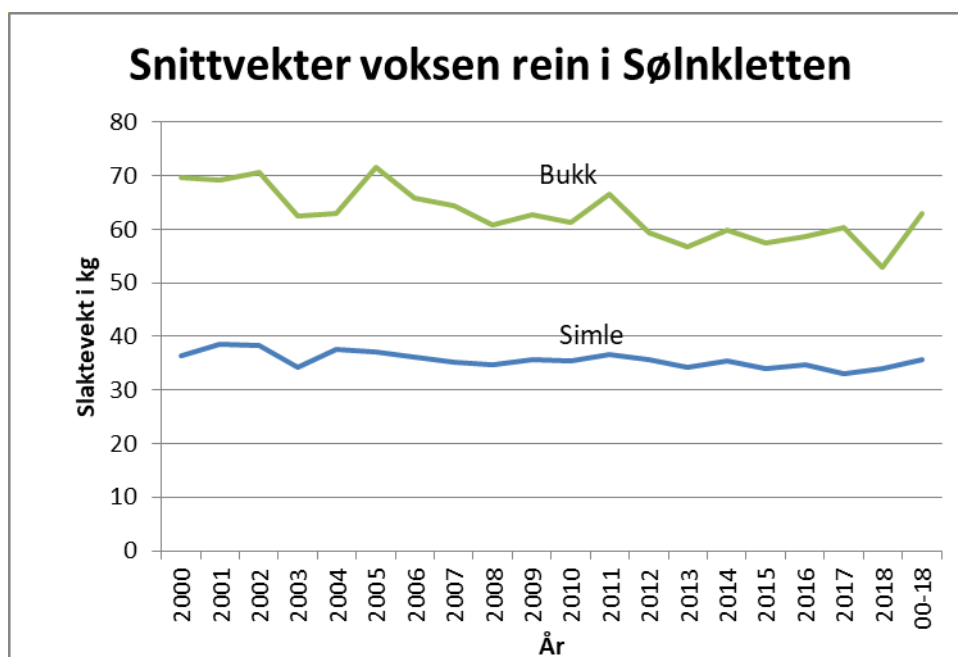
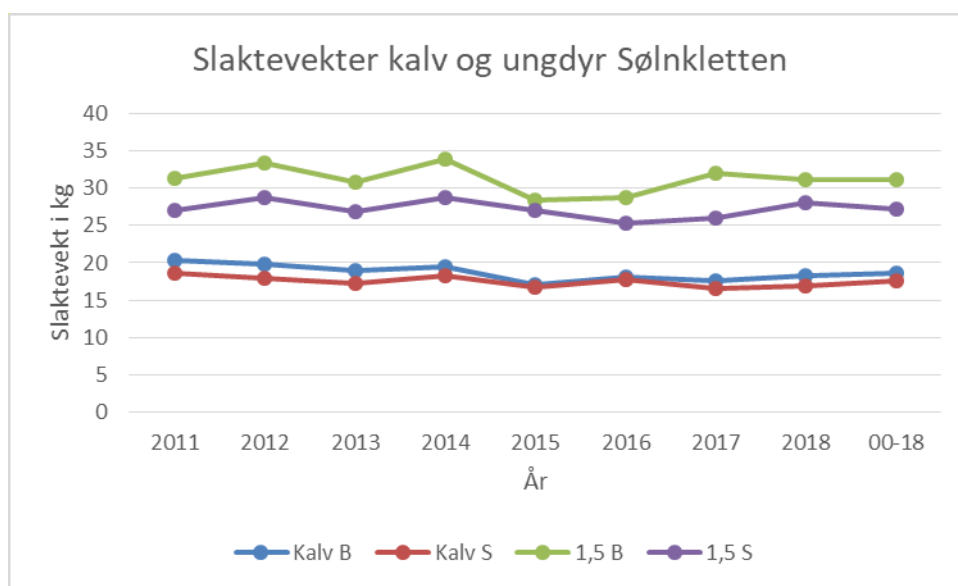
Kjevemålinger er utført over flere år. Vi trekker fram resultat fra aldersbestemmelse basert på kjønn, vekt, kjevelengde og tannslitasje fra felte dyr i perioden 2000-2017 i figurene under. Vi mangler tall for 2007. NINA utførte aldersbestemmelse på 115 innsendte kjever i 2009. Utvalget vil også i åra framover følge opp dette arbeidet.



Aldersutvikling over flere år er viktig ved sammenligning med strukturtall og fastsetting av fordeling av kvote på kjønn og alder.

I figurene under vises snittvekter for felte dyr i perioden 2000-2018. For kalv og

ungdyr var vektene i 2015 og 2016 en del lavere enn snittet for hele perioden. For eldre bukk varierer vektene mye fra år til år, men trenden over tid er at vektene har gått en del ned. Vektene hos eldre simler er relativt stabile over tid, men med en svak nedgang i løpet av hele perioden.



Bestandsmål

Ut fra en totalvurdering mener utvalget at det er forsvarlig både ut fra beite og kondisjon, et godt grunnlag for å videreføre målsettingen om antall vinterdyr på 800 innen Sølnekletten Villreinområde.

6.2 Struktur

Kjønns og alderssammensetningen i stammen er helt avgjørende for at reproduksjons-

resultatet skal bli best mulig. Den gjennomsnittlige sammensetningen i en naturlig villreinstamme bør være slik:

- 15 % bukk eldre enn 3 år
- 15 % bukk yngre enn 3 år
- 50 % simler 1 år og eldre
- 20 % kalv

Dette er en målsetning også for stammen i Sølnekletten.

I tabellen under er strukturtall fra tellinger i perioden 1998 - 2018 tatt inn. I år der antall dyr i tellingen er høyt, er tallene selvsagt sikrere en i år der utvalget er lavt. Strukturallene i prosent viser relativt stabil struktur i bestanden over tid på kjønn. Sett bort fra variasjon i utvalg, kan det virke som om andelen bukk 3 år og eldre er meget godt knyttet opp mot målsettingen.

Tall fra strukturtellinger							
År	Antall	Kalv	Simle	Bukk 1,5 +	Simle+B1,5	Bukk 2,5	Bukk 3,5 +
1998	560	20	52	16	68	-	12
1999	250	23	46	16	62	-	15
2000	165	19	46	17	63	-	18
2003	270	20	47	19	66	-	14
2004	484	21	46	18	64	-	15
2007	280	22	46	17	63	-	15
2008	685	20	46	9	55	11	14
2009	415	20	45	11,5	56,5	7,5	16
2010	187	22	45	12,5	57,5	8,5	12
2011	568	23	45	11	56	9,5	11,5
2012	699	23	43,5	13,5	57	8,5	11,5
2013	300	24,1	45,7	11,6	57,3	8,9	9,7
2014	847	23,4	53,9			12,3	10,4
2015	963	23	52,4			10,7	13,9
2016	Ingen telling						
2017	284	24	54			8	14
2018	257*	21	48			11	19

6.3 Kortinndeling

I Sølnekletten har det gjennom åra vært praktisert ulike korttyper. Tidlig benyttet man korttypene simle/ungdyr, kalv, bukk maks 60 kg og fri bukk. I 96 og 97 ble vektgrensen for "småbukk" satt til 50 kg. Området har i siste planperiode praktisert kortkategoriene «fritt dyr», «fritt under 50 kg» og «kalv». Denne fordelingen har villreinområdet hatt gode erfaringer med, der målet har vært å redusere stammen. En ser derimot i de to siste åra av siste planperiode at simleandelen i uttaket har vært noe høyere i forhold til bukk. Ved inngangen til en ny planperiode er situasjonen at vi har en lavere vinterstamme i forhold til målsettingen. Det er ut fra dette naturlig å vurdere kortkategoriene, og fordelingen av kvoten på disse, fortløpende gjennom ny planperiode.

6.4 Jaktseleksjon

Det er helt naturlig at jegerne i stor utstrekning høster fra toppen av stammen, dvs. fellr det største og fineste dyret de har sjans til på de ulike korttyper. At mange av de beste "avlscyrene" blir felt under jakt kan være svært uheldig for utviklingen av en villreinstamme og vi kan lett bli sittende igjen med for dårlige dyr, som igjen er mer sårbar for predasjon og eventuelle sykdommer. Det er viktig å nå ut med informasjon og holdningsskapende virksomhet ovenfor jegerne om dette tema. Videre vil utvalget vurdere forhold rundt egne jegerkontrakter som kan motvirke uheldig utvikling og heller motivere til et forvaltningsmessig mer optimalt uttak.

6.5 Avskyttingsplan

Forrige planperiode baserte seg på en totaltelling vinteren 2014 som viste min. 925 dyr. Det ble lagt til grunn en tilvekstprosent på 25. Kvote og avskytning ble lagt opp til en reduksjon av vinterstammen ned mot målet på 800 dyr ut fra følgende beregning:

År	Vinter stamme Telling	Produksjon	Høststamme	Kvote	Fellings %	Avskytning
2014	925	231	1156	650	40	260
2015	896	224	1120	650	40	260
2016	860	215	1075	600	40	240
2017	835	209	1044	600	40	240
2018	804	201	1005	520	40	208

Ved utgangen av planperioden (2018) viser de reelle tallene følgende:

År	Vinter stamme Telling	Produksjon	Høststamme	Kvote	Fellings %	Avskytning
2014	925	231	1156	650	38,5	250
2015	900	225	1125	650	42,8	278
2016	900	225	1125	625	36,6	229
2017	853	213	1066	600	39,5	237
2018	780	195	975	480	35,0	168

I perioden 2014 tom. 2018 ble det brukt en tilvekst på 25 %.

Tallene i tabellen over viser at produksjonen reelt har vært lavere enn den tilveksten som ble lagt til grunn ved inngangen til planperioden. En antar at bestandsnedgangen først og fremst skyldes for høy beregnet produksjon gjennom perioden og i mindre grad eventuell inn-/utvandring.

For perioden 2019-2023 legges det til grunn en tilvekst på 22% det er viktig at tilvekstprosenten sees i sammenheng med uttak av voksne simler. Framskrivning av bestandsutviklingen for perioden og dermed målsetting, blir da som følger:

År	Vinter stamme Telling	Produksjon	Høststamme	Kvote	Fellings %	Avskyting
2019	763*	168	931	400	40	160
2020	771	170	941	400	40	160
2021	781	172	953	400	40	160
2022	793	175	968	420	40	168
2023	800	176	976	430	40	176

* Minimumstelling 5. februar 2019

Vi har ut fra erfaringstall i framskriving og målsetting holdt forventet fellingsprosent uendret på 40. Ved slutten av planperioden vil vinterstammen ut fra denne beregningen være omkring 800 dyr. Imidlertid vet vi at både totalstamme og fellingsprosenten kan variere mye, det er derfor nødvendig at vi justerer avskytingen hvert år i forhold til de fastsatte målsetninger. Fellingsstatistikken (vedlagt) viser hvorledes tildelt fellingskvote og antall felte dyr har variert siden oppstarten av jakten.

Kvoten tildeles som frie dyr og fordeles etter følgende retningslinjer:

- 10 % fri bukk
- 25 % bukk under 50 kg
- 30 % fritt dyr under 50 kg
- 35 % kalv

Sølnekletten blir å betrakte som et tildelingsvald etter hjortevilt § 16. Dette innebærer at brøkdirene kan utnyttes slik at rettighetshaverne ikke er avhengig av villreinnemndas godkjenning for å inngå fellesjaktavtaler.

7. Tiltak i perioden

7.1 Tiltak for å sikre tilstrekkelig areal

Som grunneiere og forvaltere må vi ta ansvar for å forsvare reinens bruksområder på en slik måte at den får leve mest mulig uforstyrret. Sikring av villreinstammen er vårt bidrag til å bevare det biologiske mangfold. Dette kan imidlertid vise seg å være et sårbart tema da en fort kan komme opp i kryssende brukerinteresser. Imidlertid er det viktig, i vår sammenheng, at vi aktivt følger opp alle saker som kan vise seg å få følger for reinstammen. Til grunn for sikring av reinenes bruksområder ligger arealbruksregistrering og et ajourhold av data som er gjengitt i arealbrukskartet utgitt av Sølnekletten Villreinnemnd i 2007. Jegere, oppsynsfolk og noen setereiere i Sølnekletten fører sett-rein skjema, slik at endringer i arealbruken kan fanges opp. Gjeldende "Regional plan for Rondane og Sølnekletten" ligger til grunn i saker som kan berøre reinens leveområde og villreininteressene.

7.2 Valdorganisering – samjakt-/overgangsavtaler

Fellingsstatistikken fra de siste åra viser i gjennomsnitt i underkant av 40 % felling av tildelt kvote. Dette er ikke tilfredsstillende og det settes som mål å øke fellingsuksessen. Utvalget ønsker å jobbe nærmere med samjakt-/overgangsavtaler og/eller sammenslåing av flere mindre jaktfelt som virkemiddel for å nå dette målet. Skal vi få opp fellingsprosenten og slik sett ha bedre styring med hvorledes jakten hvert år påvirker villreinstammen, er samarbeid, først og fremst mellom jaktrettshaverne, svært viktig. Dette arbeidet må fortsette. I forrige planperiode fikk

flere eldre avtaler større omfang og det kom til noen nye avtaler om overgang. Likevel ser vi et behov for ytterligere samarbeid over jaktfelt og kommunegrenser. Det finnes positive erfaringer med de sammenslåinger av arealer og overgangsavtaler som er avtalt.

7.3 Telling

Registreringer og telling er viktig for å gi grunnlag for forvaltning av villreinstammen og for å kontrollere forvaltningstiltakene.

Totaltelling/minimumstelling kan gi et godt bilde av stammens størrelse, men er ressurskrevende. Erfaringer de siste årene gjør at utvalget i stor grad vil gjennomføre minimumstelling hver etterjuls vinter så langt forholdene tillater det. Vi har benyttet fly i kombinasjon med bakkemannskap i forrige planperiode. Dette fortsetter også i denne planperioden.

Kalvetelling kan gi et godt bilde av produktiviteten til stammen og dermed indirekte opplysninger om kondisjon og tilstand. Telling vil også gi informasjon om andre forhold i fostringsflokkene. I Sølnekletten ser utvalget det som svært vanskelig å benytte kalvetelling i forvaltningen, da simlene kalver svært spredt og arealbruken på sommeren ofte er i skogen mot sør/øst. På bakgrunn av dette har ikke kalvetelling vært utført.

Strukturteilinger er de viktigste tellingene. Her vil vi kunne finne fordeling på kjønn og delvis alder, og vi vil ha et godt grunnlag for å kunne regne ut kalvetilveksten for kommende år. Strukturteiling vil være svært viktig for å finne ut fordelingen av kvoten for de ulike korttyper og vi vil få en bra kontroll på at målene for sammensetningen blir nådd. Fra utvalget har flere personer deltatt på strukturteilingkurs og man ønsker å prioritere strukturteilinger i årene som kommer. Flere forhold vanskeliggjør gode strukturteilinger i Sølnekletten. Adferdsmønsteret og arealbruken er her det mest sentrale. Imidlertid har utvalget positive erfaringer og god strukturoversikt etter flere års aktiv jobbing. Arbeidet blir gitt topp prioritet også i denne periode.

7.4 Beitegranskninger

Beitegranskning ble utført i 1971 av beitekonsulent Erling Lyftingsmo og i 1986/87 av Eldar Gaare og Gøsta Hansson. Beitegranskningen i 1971 bar preg av å være mer en befaring og bedømmelse, og ikke hele området ble befart. Man baserte seg også mye på en gammel beitegranskning som var gjort like etter krigen av Olav Haugen med formål å finne ut hvor stort område som var egnet for driftebeite for sau og hest. Man kom fram til at området hadde meget gode vinterbeiter uten at det egentlig var sagt særlig mye om sommerbeite. Lyftingsmo tilrødde en langt mer inngående granskning. På bakgrunn av Haugens tall, bare i Alvdal og deler av Rendalen, for hvor mange saueenheter området kunne tåle (6.700 saueenheter) (Storfe + sau) ville det være igjen beite til ca. 3.700 saueenheter. I flg. Reinbeitekommissjonen av 1964 beregnet man $0,35 \text{ rein} = \text{en sau}$. Mao. $3.700 \text{ sauer} = (3.700 * 0,35) \text{ rein} = \underline{1300 \text{ rein}}$.

Utvalgets mandat med hensyn til vinterstamme ble etter dette satt til ca. 1 200 dyr. Gaare og Hansson gikk grundigere til verks. De benyttet seg av fly og takseringslinjer

for hele området. De konkluderte også med at lavbeitene var gode og at bare en liten del av området hadde registrert slitasje. Men ut fra vår- og sommerbeitesituasjonen med for lite finnskjeggehei og senere på sommeren -vierkratt og engsnøleier ble tilrådingen basert på kun 700 vinterdyr. Det er anbefalt at slike undersøkelser bør gjentas hvert 10 år. Generelle beitegranskninger er dyre. Det er ikke planlagt noen ny granskning i vårt område for neste planperiode. Ny teknologi innen satellittovervåking og digitalt kartverk kan bli nyttig verktøy for å gjøre det både enklere, rimeligere og sikrere å ha oversikt over beitenes kvalitet til enhver tid. Utvalget vil vurdere deltakelse i prosjekter som bidrar til økt kunnskap om beitesituasjonen i området.

7.5 Kondisjonsundersøkelser

Kondisjonsundersøkelser med innsamling av kjever og slaktevekter gir svært mye informasjon om dyrene og villreinstammen. Kjevelengen viser veksten til dyrene over tid, og etter tannutviklingen kan vi enkelt skille ut kalv, 1 ½ år og eldre dyr. Tannslitasjen kan også gi en pekepinn på alderen til eldre dyr. Vi vil fortsette med kjeveinnsamlinger i hele planperioden for aldersbestemmelse. Resultater vil bli presentert for villreinutvalget og villreinnemda gjennom perioden.

7.6 Oppsyn - reaksjoner

Oppsynet fungerer stort sett med noen i hver kommune med *begrenset politimyndighet*. Pr. i dag disponerer utvalget 2 oppsyn, begge med BP. Oppsynet deler området mellom seg i jakta, men kan samordne og prioritere etter behov. I Alvdal er oppsynet organisert gjennom Alvdal Utmarkoppsyn og samordnet med andre landbruksinteresser. Dette skal fortsette for denne planperioden. Alle som skal tildeles *begrenset politimyndighet*, må ha deltatt og godkjent 48 timers oppsynskurs ved høyskolene. I Sølnekletten har det ikke vært større utfordringer for oppsynspersonellet. Utvalget legger stor vekt på at, oppsynet gjennom sin opptreden i felt, først og fremst skal virke preventivt for å unngå/forebygge uheldige jaktsituasjoner. Likevel må arbeidet med å få til bedre jaktutøving og å unngå skadeskyting prioriteres høyt og viktige stikkord i denne sammenheng er:

- Informasjon jfr. pkt. 7.8
- Effektiv reaksjon på aktuelle tilfelle.
- Rapporter om straffbare handlinger i jaktsammenheng må følges opp raskt og effektivt fra påtalemakten sin side.
- Jegere som blir dømt for dårlig jaktutøving og andre grove overtredelser må utestenges fra jakt i kortere eller lengre tid.
- Grunneiere/jaktrettshavere må generelt være flinke til å luke ut jegere som ikke har en god nok jaktutøving.
- Jegerinstruks. Inngår som en del av driftsplanen og er felles for hele villreinområdet. Instruksen følger som vedlegg 2 til denne plan. Instruksen kan forandres i planperioden dersom det skulle vise seg nødvendig. Denne hadde en gjennomgang i forrige planperiode.

7.7 Informasjonsarbeid

I samarbeid med utvalgene i Rondane, Snøhetta og Knutshø, ble det produsert en

brosjyre om jegerens ansvar i forbindelse med villreinjakt. Denne har enkelte år vært delt ut til samtlige villreinjegere i området. Videre formidles aktuell informasjon gjennom kortutsteder via instruks og andre relevante skriv.

7.8 Arbeidsutvalget for Sølnekletten

Arbeidsutvalget står ansvarlig overfor villreinnemda med hensyn til oppfølging av driftsplanen. Samtidig står rettighetshaverne ansvarlig overfor arbeidsutvalget med hensyn til det som er vedtatt av årsmøtet.

8. Oppfølging/korrigerering i planperioden

- Villreirutvalget må ha tilstrekkelige ressurser til å følge opp de tiltak som planen forutsetter. Utvalget må alltid sørge for at de har kapasitet og, ikke minst, kompetanse. Der hvor det skorter på sistnevnte må det søkes bistand.
- Hovedutfordringen for planperioden blir å kontrollere bestandsutviklingen og strukturen gjennom tellinger, kvotefastsetting og fellingsstatistikk. I denne sammenheng vil også feltorganisering og samjaktavtaler være sentralt.
- Det må være rom for justeringer dersom sentrale forutsetninger endrer seg i planperioden.

Litteraturliste:

Lier Hansen, Stein	Villrein og villreinjakt, Landbruksforlaget 1994
Reimers, Eigil	Villreinens verden, Aschehoug 1989
Skogland, Terje	Villrein, Teknologisk Forlag 1994
Per Jordhøy m.fl.	Rapport nr 22, NINA 1996
Per Jordhøy	Reinen i Dovre – Rondane, NINA 1997
Reidar Andersen m.fl.	Villrein & samfunn, NINA 2004
Per Jordhøy m.fl.	Villrein i Rondane – Sølnekletten, NINA 2008
Hedmark og Oppland FK	Regional plan for Rondane og Sølnekletten 2013